

1989 – Sametová revoluce

METODIKA K VÝUKOVÉMU LISTU K ČESKOSLOVENSKÝM DĚJINÁM 20. STOLETÍ

Časová dotace:	45 minut (možné použít i pro delší časovou dotaci)
Způsob práce:	skupinová práce, individuální práce, čtení s porozuměním, metoda pětilístku, metoda tzv. podvojného deníku, metoda tzv. stromu problému, myšlenková (mentální) mapa
Pomůcky:	tabule, flipchart

Výukové cíle:

Aktivity realizované pomocí jednotlivých cvičení předkládaného výukového listu vedou žáky a studenty k zopakování a prohloubení vědomostí vztahujících se k roku 1989, jednomu z klíčových milníků československých dějin 20. století. Práce s výukovým listem je založena na práci s obrazovými a písemnými dobovými prameny. Důraz je kladen na podporu kritického myšlení, uvažování v souvislostech a schopnost argumentovat. Tento výukový materiál určený pro žáky 2. stupně základních škol (a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií) i pro studenty středních škol a gymnázií vede k rozvíjení jednotlivých klíčových kompetencí podle RVP.

Poštovní známka

Prezident Václav Havel

Datum vydání: 9. 1. 1990, rytec: Miloš Ondráček, grafika: Miloš Ondráček, náklad: 40 000 000.

1. Minulost ve fotografiích

Uveďte vyučovací hodinu evokací pomocí fotografií pořizovaných v listopadových dnech roku 1989. Rozdělte žáky/studenty do skupin, popřípadě pracujte na odpovědích na položené otázky společně. Hledání odpovědí na jednotlivé otázky by mělo podnítit následnou diskuzi (prostor pro rozvinutí vlastních myšlenek nabízí především otázka č. 5).

Otázka č. 4: Fotografie dítěte, jež má na zádech cedulku „27. 11. od 12.00 do 14.00 nezlobím“, se vztahuje k celostátní dvouhodinové generální stávce zorganizované téhož dne.

2. Hlasy sametové revoluce

Atmosféra listopadových událostí roku 1989 se odráží v řadě písní. Aktivita představuje žákům/studentům píseň „zpívajícího právníka“ (je známý především zhudebněním soudních případů) JUDr. Ivo Jahelky (nar. 1954) *Veselá revoluce*, která vyšla na stejnojmenné gramodesce v roce 1990 (Panton).

Položte žákům/studentům následující otázky (třída pracuje společně):

- 1) Které dobové události autor písně satiricky reflektuje?*
- 2) Jak byste interpretovali slova refrénu „písničky jsou naše rezoluce“?*
- 3) Jak rozumíte slovům refrénu „píšeme dějiny už doopravdy“?*
- 4) Znáte nějakého současného písničkáře/zpěváka, jenž se ve svých písních vyjadřuje k dnešní době?*

3. Studenti revoltující

Aktivita se věnuje problematice studentů. Právě studentská demonstrace pořádaná 17. listopadu 1989 stála na počátku událostí, jež vyvrcholily pádem komunistického režimu. Studenti také patřili k neaktivnějším skupinám obyvatelstva podílejících se na tehdejších revolučních dění.

Nechte žáky/studenty přečíst dobový text doprovázející aktivitu a vyluštit přesmyčku, jež ukrývá jméno fiktivního studenta Matematicko-fyzikální fakulty UK Martina Šmída. Ten se měl stát obětí policejního zásahu proti výše zmíněné demonstraci. Fáma o jeho smrti se rychle rozšířila a otřásla československou veřejností, což přispělo k urychlení tehdejšího převratu.

Poté použijte metodu kritického myšlení, tzv. metodu pětílístku (žáci/studenti pracují samostatně, následně porovnají se sousedem). Do 1. řádku si zapíše pojem „student“ a dále pokračují ve vyplňování políček – 2. řádek: 2 přídavná jména charakterizující studenta, 3. řádek: 3 slovesa vyjadřující činnost/i studenta, 4. řádek: 4 slova vyjadřující pocit studenta (tvoří jednu větu), 5. řádek: 1 slovo vyjadřující synonymum pro pojem student.

STUDENT		

4. Věděli jste, že...

Po přečtení jednotlivých informací si každá dvojice žáků/studentů zvolí tu, jež je nejvíce zaujala. Následně pracuje každý sám metodou tzv. *podvojného deníku* (stránka rozdělená uprostřed vodorovnou čarou, na levou stranu si žák/student napíše vybranou informaci, na pravou stranu pak píše souvislým textem komentář k této větě: čím ho zaujala, jaké myšlenky a asociace v něm vyvolala apod.) nebo metodou tzv. *stromu problému* (žák/student nakreslí velký obrázek stromu, do jeho kmene zapíše problém = zvolená informace, nad nímž se má zamyslet, příčiny problému zakreslí do obrázku v podobě jeho kořenů, následně odvodí jeho důsledky = větve stromu). Na závěr každá dvojice své výtvoří vzájemně prodiskutuje.

5. Krásná je svoboda...

Pojem svoboda patřil ke klíčovým heslům a požadavkům objevujícím se v průběhu sametové revoluce. I dnes patří svoboda k častým argumentům ve veřejném prostoru a v médiích. Cílem závěrečné aktivity je přimět žáky/studenty k zamýšlení se nad tímto pojmem a uvědomění si skutečnosti, že svoboda není „bezbrehá“ a nese s sebou též potřebu odpovědnosti.

Použijte metodu *myšlenkové (mentální) mapy*. Doprostřed tabule nebo flipchartu napište slovo SVOBODA a vyzvěte žáky/studenty k tomu, aby nahlas sdělovali myšlenky, které je v souvislosti s tímto pojmem napadají. Myšlenky jsou postupně rozvíjeny a zapisovány směrem od středu tabule pomocí šipek. Tato metoda pomůže žákům/studentům ujasnit si pojmy, priority a souvislosti. Tvorba mentální mapy by měla podnítit následnou diskusi.